

Suomen väestö vanhenee seuraavien vuosikymmenien aikana poikkeuksellisen nopeasti. 65 vuotta täyttäneiden suhteellinen määrä työikäisiin nähden lähes kaksinkertaistuu seuraavan 25 vuoden aikana. Väestön vanhetessa työeläkemenojen suhde palkkasummaan kasvaa yli 10 prosenttiyksikköä. Vastoin yleistä käsitystä tämän suuruinen menojen nousu ei kuitenkaan merkitse oleellista korotustarvetta työeläkkeiden rahoittamiseksi vaadittavaan maksutuloon.

Työeläkemaksujen nostotarve on vähäinen

Ismo Risku¹
Kehityspäällikkö
Eläketurvakeskus
ismo.risku@etk.fi

Työeläkejärjestelmäämme voidaan luonnehtia lineaariseksi ja etuusperusteiseksi. Eläkkeet ja eläkemaksut määritellään prosentteina ansiotulosta ilman progressiota tai eläkekattoa. Tältä osin maksun ja edun yhteys on vahva. Etuusperusteisuus tarkoittaa, että maksettaviksi tulevat eläkkeet määrittävät kerättävän maksutason eikä päinvastoin.

Järjestelmä on osittain varautunut tuleviin eläkemenoihin rahastoilla. Etuusperusteisuuden ja osittaisen rahastoinnin osalta maksun ja etuuden yhteys ei ole yhtä vahva kuin järjestelmissä, joissa etuustason määrittävät eläkemaksut ja maksuille saatu tuotto (rahastoi-va maksuperusteinen järjestelmä). Etuusperusteisuudesta huolimatta tietyt riskit vaikuttavat etuustasoon. Yksilötasolla työansiot tai niiden puute ovat suorassa yhteydessä eläkkeen tasoon ja tulevaisuudessa elinajan odote vaikuttaa kaikkien alkavien vanhuuseläkkeiden tasoon. Lisäksi työntekijän eläkemaksun muutokset vaikuttavat sekä indeksitarkistuksiin että eläkettä kartuttavaan ansiotuloon.

¹ Kirjoittaja kiittää Peter Biströmiä yhteistyöstä artikkelissa esiteltävien laskelmien tekemisessä.

Kansaneläke huolehtii eläkkeensaajan toimeentulosta työeläkkeen jäädessä pieneksi. Ilman työeläkettä jäävän kansaneläke vaihtelee perheellisyydestä ja asuinpaikasta riippuen ja oli 428–505 €/kk vuonna 2005. Yhden euron lisäys työeläkkeeseen vähentää kansaneläkettä 50 senttiä, joten noin 1000 euron suuruinen työeläke estää kansaneläkkeen saannin. Kansaneläkkeet on sidottu kulluttajahintaindeksiin, jonka lisäksi niihin tehdään ajoittain harkinnanvaraisia korotuksia. Vuotuinen kansaneläkemeno rahoitetaan vuotuisella maksutulolla ja kopperiaatteen mukaisesti.

Etuudet määräytyvät yhtenäisin perustein kaikilla toimialoilla...

Vuoden 2005 alusta lähtien työeläkkeet ovat karttuneet yhtenäisin perustein riippumatta siitä, onko vakuutettu yksityisen vai julkisen alan palkansaaja tai yrittäjä. Työeläke karttuu suhteessa vuosiansioihin ikäriippuvilla karttumaprosenteilla: 1,5 (18–52-vuotiaat), 1,9 (53–62-vuotiaat) ja 4,5 (63–67-vuotiaat). Lisäksi työeläke karttuu useimpien ansiosidonnaisten sosiaalietuusjaksojen ajalta etuusjaksoa edeltäneen ansiotason perusteella. Vanhempainrahakausia lukuun ottamatta sosiaalietuusjaksojen aikainen karttumaprosentti on matalampi kuin ansiotyön karttuma.

Eläkkeen alkumäärää laskettaessa eri vuosien ansiot tarkistetaan eläkkeelle siirtymishetken tasoon palkkakertoimella, jossa ansiotasoindeksi paino on 80 % ja hintaindeksi paino 20 %. Maksussa olevia eläkkeitä tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä, jossa ansiotasoindeksi paino on 20 % ja hintaindeksi paino 80 %.

Tulevaisuudessa kaikkien vanhuuseläkkeiden alkumäärää sopeutetaan 62-vuotiaiden elinajan odotteeseen elin-aikakertoimen avulla. Kertoimella muutetaan eläkkeen alkumäärää siten, että vanhuuseläkeikäisten elinajan odotteen muuttuessa eläketulon kokonaisar-

vo säilyy muuttumattomana. Elinaikakeroin on kohorttikohtainen ja se vaikuttaa 1948 ja myöhemmin syntyneiden eläke-tasoon. Mikäli viime vuosikymmenien aikana koettu eliniän odotteen kasvu jatkuu, elin-aikakertoimella on ajan kuluessa voimistuva etuustasoa alentava vaikutus.

... mutta rahoitustekniikka on eläkelakikohtaista

Yksityisalojen palkansaajien (TEL, LEL, TaEL, vuodesta 2007 TyEL) eläkkeet on osittain rahastoitu, ja osittain eläkkeet rahoitetaan jakoperiaatteella vuotuisen eläkemaksun avulla. Osittainen rahastointi on toteutettu siten, että kukin yksittäinen eläke jakautuu rahastoituu ja rahastoimattomaan osaan. Rahastoidut

osat ovat yksittäisten eläkelaitosten vastuulla. Rahastointi on eläkelajikohtaista, ja valtaosa rahastoinnista liittyy vanhuuseläkkeisiin. Rahastointitekniikan luonteesta seuraa, että uutta vastuuta muodostuu jatkuvasti eläkkeiden karttuksen myötä ja vanhaa purkautuu eläkkeitä maksettaessa.

Yrittäjien (YEL) ja maatalousyrittäjien (MYEL) eläkkeet rahoitetaan vuotuisen maksutulon ja valtion osuuden avulla. YEL:n maksutaso on likimäärin sama kuin TyEL-maksu, ja MYEL-maksu on noin puolet TyEL-maksusta. Valtion osuudeksi jää se määrä, johon vuotuinen maksutulo ei riitä.

Kuntien eläkevakuutus vastaa kunnallisen eläkelain (KuEL) toimeenpanosta ja rahoituksesta. Kuntien eläkelaki perustettiin 1960-luvulla jakoperiaatteelle,

Taulukko 1a. Lakisääteiset työeläkemenot, maksut ja varat 2005, miljoonaa euroa.*

	Palkka-summa	Eläke-meno	Eläke-maksu	Valtion osuus ²	TVR-maksu ³	Maksu-tulo yht.	Eläke-varat
Yksityisalojen palkansaajat	40 778	7 429	8 547	37	355	8 939	71 340
Yrittäjät	4 203	1 012	730	433	0	1 164	40
Julkisalojen palkansaajat	18 036	5 436	4 819	1 765	101	6 685	29 200
Yhteensä	63 017	13 877	14 096	2 235	456	16 787	100 580

*Lähteet: Eläketurvakeskuksen vastuunjakotiedot, eläkelaitosten vuosikertomukset ja Työeläkelaitosten liitto Tela. Tielan tietojen mukaisesta eläkevarojen määrästä on vähennetty 1,5 miljardia euroa rekisteröidyn lisäturvan varoja.

Taulukko 1b. Työeläkemenot, maksut ja varat 2005, prosentteina palkkasummasta.

	Palkka-summa	Eläke-meno	Eläke-maksu	Valtion osuus	TVR-maksu	Maksu-tulo yht.	Eläke-varat
Yksityisalojen palkansaajat	40 778	18,2 %	21,0 %	0,1 %	0,9 %	21,9 %	174,9
Yrittäjät	4 203	26,5 %	17,4 %	10,3 %	0,0 %	27,7 %	1,0 %
Julkisalojen palkansaajat	18 036	30,1 %	26,7 %	9,8 %	0,6 %	37,1 %	161,9 %
Yhteensä	63 017	22,2 %	22,4 %	3,5 %	0,7 %	26,6 %	159,6 %

¹ Valtion osuus yksityisalojen palkansaajalaeissa on merimieseläkkeiden rahoitusta.

² TVR-maksu eli työttömyysvakuutusrahaston suoritus työeläkelaitoksille liittyy työttömyysjaksoista karttaviin eläkkeisiin.

mutta vuodesta 1988 lähtien kuntien eläkevakuutus on kerännyt rahastoa maksutason nousun hillitsemiseksi. Tavoitteena on pitää eläkemaksujen suhde palkkasummaan vakaana.

Valtion eläkerahasto, joka perustettiin 1990, kerää varoja valtion tulevien eläkemenojen varalle. Kaikki valtion eläkemaksut kerätään valtion eläkerahastoon, mutta eläkkeet maksetaan valtion budjettivaroista. Valtion eläkerahastosta tehdään vuosittain siirto valtion talousarvioon, joka kattaa osan valtion eläkemenosta. Rahasto pyritään kasvattamaan tasolle, joka on neljännes valtion eläkevastuusta. Kun tämä rahastointitavoite on saavutettu, valtion eläkerahaston varojen käytöstä säädetään tarkemmin.

Keskeisimmät tiedot vuoden 2005 työeläkemenosta, kerätyistä maksuista sekä eläkevaroista ovat taulukossa 1. Julkisaalojen palkansaajilla valtion osuudeksi on tulkittu valtion eläkemenon vähennettyä Valtion eläkerahastosta tehdyllä budjetisiirrolla. Nykyinen työeläkkeiden rahoitukseen kerättävä rahamäärä on lähes 27 prosenttia palkkasummasta. Usein työeläkemaksut ja niiden tuleva kehitys samaistetaan yksityisalojen työeläkemaksuihin. Tosiasia kuitenkin on, että nykyisin lähes puolet työeläkkeiden rahoittamiseksi kerättävästä maksutulosta on muuta kuin yksityisalojen työeläkemaksua. Kokonaismaksutulo vuonna 2005 oli 16,8 miljardia euroa, josta yksityisalojen työeläkemaksua oli 9,3 miljardia euroa.

Laskentamalli ja oletukset

Alla esiteltävät tulokset on laskettu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin suunnittelumallilla. Malli sisältää verraten yksityiskohtaisen kuvauksen koko työeläkejärjestelmän menojen kehityksestä sekä yksityisalojen eläkkeiden rahoituksesta. Malli ei pyri kuvaamaan markkinoiden toimintaa, vaan laskelmia varten on määriteltävä oletukset tulevasta väestön, työllisyyden, palkkatason ja eläkealkavuuden kehityksestä. Annettujen ole-

Yksityisalojen työeläkemaksu kattaa nykyisin vain vähän yli puolet kaikkien työeläkkeiden rahoittamiseksi kerättävästä maksutulosta.

tusten perusteella malli kertoo, kuinka työeläkemenot ja yksityisalojen maksutaso kehittyvät. Koko työeläkejärjestelmän kattavia rahoituslaskelmia mallilla voidaan sen nykymuodossa tehdä vain karkealla tasolla. Tässä artikkelissa kuvataan yksi tällainen kokonaistason karkea laskelma.

Laskentamalliin tarvitaan lähtövuoden kuvaukseksi ikä- ja sukupuolikohtaiset tiedot väestön jakautumisesta työllisiin, työttömiin, eläkeläisiin ja muihin. Kukaan ryhmään liittyy muutama keskeinen rahasuure (palkat, maksussa olevat ja karttuneet eläkkeet). Rahoituslaskelma edellyttää lisäksi tiedot työeläkelaitosten vastuvelan rakenteesta ja suuruudesta sekä tiedot eläkevarojen määrästä. Laskentajaksoa koskevat keskeisimmät oletukset koskevat väestö- ja työllisyysennusteita, ansiotason nousua, eläkevarojen tuottoa ja eläkkeiden alkavuuksien muutoksia.

Väestöennuste asettaa laskelmalle raamit. Alla esitettävissä laskelmissa on käytetty Tilastokeskuksen 2004 väestöennustetta, joka ulottuu vuoteen 2050. Tämä ennuste perustuu havaittujen trendien jatkumiseen; syntyvyyden ja siirtolaisuuden tason sekä kuolevuuden alenemisvauhdin oletetaan säilyvän viime vuosina havaituilla tasoillaan. Väestöennustetta on jatkettu Eläketurvakeskuksessa vuoteen 2075 muuttomattomin oletuksin lukuun ottamatta sitä, että kuolevuuden alenemisvauhti on puolitetty vuodesta 2050 eteenpäin.

Työllisyysasteen oletetaan nousevan vuoteen 2015 mennessä 69 prosenttiin ja vuoteen 2050 mennessä 72 prosenttiin, ja eläkkeellesiirtymisiän oletetaan myöhentyvän vastaaviin ajankohtiin mennessä 1,2 ja 3 vuotta. Eläkkeellesiirtymisiän myöhentyminen on osin seurausta työttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen poistumisesta sekä osin arvioitua käyttäytymisvaikutusta. Eliniän pidentyessä nykyinen eläkelainsäädäntö yhtäältä kannustaa työssäoloon (korotetut karttumet ja elinaikakerroin) ja toisaalta tarjoaa mahdollisuuden työurien jatkamiseen (oikeus työskennellä aina 68 vuoden ikään asti). Ansiotason kasvuvauhti on 1,75 prosenttia vuodessa, joka vastaa historiallista kokemusta.

Oletukset kuvaavat verraten suotuisaa taloudellista kehitystä mutta silti selvästi totuttua hitaampaa talouskasvua. Työikäisen väestön vähenemisen vuoksi palkkasumman vuotuinen kasvuvauhti jää laskentajaksolla 1,6 prosenttiin. Eläkkeellesiirtymisiän myöhentymisestä huolimatta eläkkeellä vietettävä aika pitenee. Väestöennusteen mukaan vuoteen 2050 mennessä 62-vuotiaan elinajan odote nousee 5 vuotta eläkkeellesiirtymisiän myöhentyessä 3 vuotta.

Yllä kuvatut oletukset noudattavat niin sanottua Eläketurvakeskuksen peruslaskelmaa. Pääosin ne ovat varovaisempia kuin Euroopan komission Talouspolitiikkakomitean (EPC) käyttämät oletukset Suomen julkista taloutta koskevissa laskelmissa (Biström ym. 2004, Economic Policy Committee and the European Commission 2006). Kaikkia oletuksia on helppo muuttaa. Yksinkertaisuuden vuoksi jatkossa ainoana muutettavana oletuksena on sijoitusten tuotto. Työeläkelaitosten sijoitusten käypäarvoisen keskituotto 1998–2005 oli 7,1 prosenttia, joka merkitsee 5,6 prosentin realituottoa.⁴ Luultavasti ajanjakso oli

⁴ Ks. *sijoitustoiminta* www.tela.fi > *sijoitustoiminta* > *tuotot ja vakavaraisuus* > *sijoitustoiminnan tuotot*.

Ismo Risku tähdentää, että eläkemaksujen korotustarve on pienempi, mutta niiden nykyinen taso on korkeampi kuin julkisen keskustelun perusteella voisi kuvitella.

kuitenkin poikkeuksellisen suotuisa sijoitusmarkkinoilla. Tulevaa maksutasoa haarukoidaan olettamalla sijoitustuotoksi 3,0–4,5 prosenttia

Eläkemenot ja etuustaso

Yksityisaloilla työeläkkeiden suhde palkkasummaan kasvaa nykyisestä vajaasta 20 prosentista runsaaseen 30 prosenttiin seuraavan 25 vuoden aikana (kuvio 1). Tämän jälkeen yksityisalojen menoprosentti ei muutu. Julkisaloilla eläkeme-

not ovat nykyisin 30 prosenttia palkkasummasta, ja ne nousevat 2020-luvulla yli 40 prosenttiin. Pitkällä aikavälillä julkisten alojen eläkemenoprosentti kuitenkin laskee hyvin lähelle yksityisalojen menoprosenttia. Tämä pitkän aikavälin tulos seuraa siitä, että eläkkeiden määräytymissäännöt ovat vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta samat vuoden 2005 alusta lähtien kaikille vakuutetuille. Julkisten alojen nykyinen ja tuleva korkea eläkemenoprosentti on seurausta vanhoista verraten anteliaista eläke-etuuksista, vakuutettujen korkeasta keski-ikästä, sekä yksityistämisistä, joiden seurauksena vakuutettuja on siirtynyt julkiselta puolelta yksityiselle.

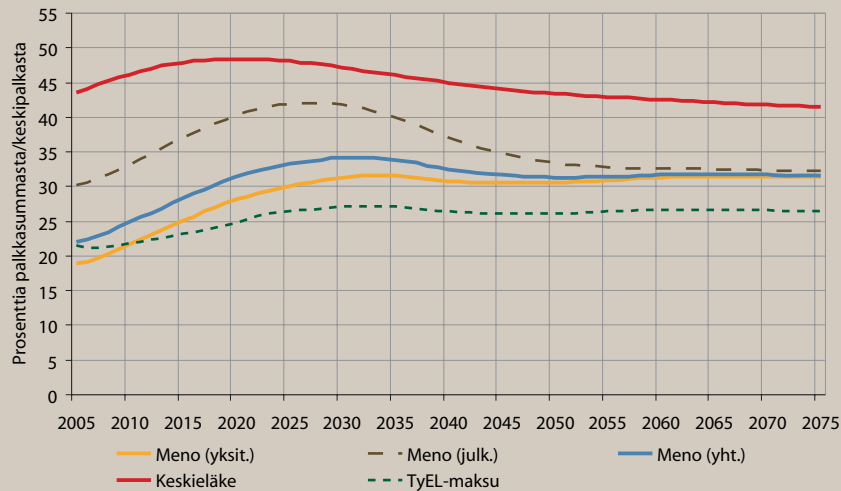
Laskelmassa haetaan sellaista työeläkemaksun vakaata kokonaistasoa, joka riittää kattamaan eläkemenot tästä ikuisuuteen.

Eläkemenolaskelman perusteella voidaan tehdä myös arvioita keskimääräisen etuustason kehityksestä. Nykyisin keskimääräinen työeläke on vajaat 45 % keskipalkasta. Tämä suhdeluku kasvaa vielä noin 15 vuoden ajan lakien voimaantulon vuoksi ja on korkeimmillaan vajaat 50 prosenttia keskipalkasta. Laki-pisteen jälkeen eläkkeiden suhteellinen taso alenee hitaasti lähinnä elinaikaker-toimen vuoksi. Noin 40 vuoden kuluttua eläkkeiden suhteellinen taso on taas sama kuin nykyisin. Siihen mennessä laskelman mukaan palkkojen ostovoima on kaksinkertaistunut, eli keskimääräisen eläkkeen ostovoima vastaa lähes nykyistä keskipalkkaa. Alkavien työeläkkeiden suhde keskipalkkaan laskee vastaisuudessa. Tärkein syy alenevaan trendiin on elinaikakerroin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita alkavien eläkkeiden ostovoiman heikentymistä vaan ostovoiman kasvun jäämistä hieman jälkeen palkkojen kasvusta. Maksussa olevien eläkkeiden reaalin kasvu on viidennes ansiotason reaalinoususta eläkeindeksin mukaisesti.

Eläkemaksu ja eläkevarat

Eläketurvakeskuksen laskentamalli mahdollistaa verraten yksityiskohtaisesti voimassa olevia säädöksiä seuraavan maksuarvion tekemisen TyEL:n mukaisesta eläkevakuutuksesta. Yllä kuvattuun menolaskelmaan liittyvä TyEL-maksulaskelma kertoo maksutason nousevan ny-

Kuvio 1. Työeläkemenot alakohtaisesti ja TyEL-maksu prosentteina palkkasummasta sekä keskimääräisen työeläkkeen kehitys suhteessa talouden keskipalkkaan.

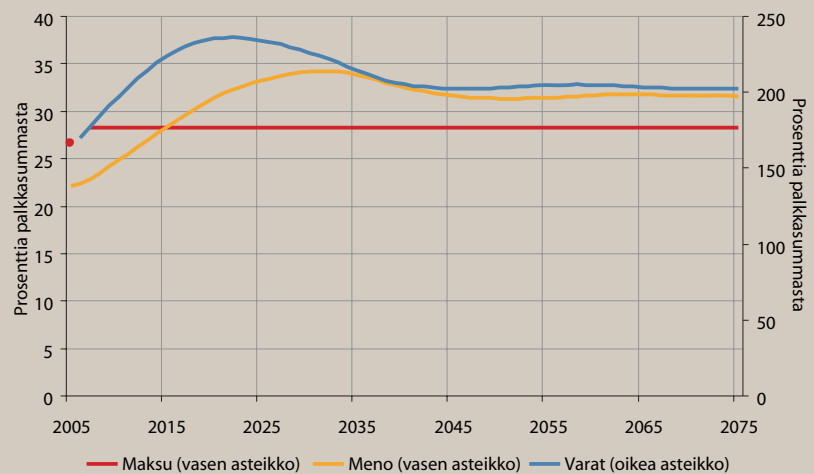
kyisestä 21 prosentin tasosta noin 5–6 prosenttiyksikköä. Kuviota 1 varten TyEL-maksu on laskettu olettaen 3,5 prosentin reaali tuotto eläkevaroille. Puolen prosentin muutos tuotto-oletuksessa merkitsisi noin prosenttiyksikön muutosta maksutasoon. Kuvion 1 mukaisesta meno- ja maksukehityksestä seuraa, että TyEL-varojen suhde palkkasummaan kasvaa nykyisestä 1,8:n tasosta jatkuvasti ollen laskentajakson lopussa 2,7 kertaa vuotuinen palkkasumma.

Työntekijän eläkelakia kuvaava maksu- ja velvelaskelma on relevantti tulevaisuuden kehityksen arvioimisessa. Se ei kuitenkaan edusta koko työeläkejärjestelmän maksutasoa (taulukko 1). Työeläkkeiden kokonaismaksutason kehitystä voitaisiin arvioida mallintamalla kunkin työeläkelain rahoitus voimassa olevien säädösten ja käytäntöjen mukaisesti. Valmiin laskentakehikon puuttuessa tämä laskuharjoitus jää kuitenkin tulevaisuuteen. Sen sijaan seuraavassa etsitään vakaan kokonaismaksun tasoa, joka riittää kattamaan menolaskelman mukaiset kulut tästä ikuisuuteen saakka.⁵

⁵ Varsinaisen eläkemeno lisäksi toimintakuluiksi on oletettu 0,7 prosenttia vuotuisesta palkkasummasta.

Ilman ääretöntä laskentahorisonttia eläkevarojen määrä laskelman päätevuonna jouduttaisiin määrittämään mielivaltaisesti. Vuodesta 2075 eteenpäin oletetaan palkkasumman kasvuvauhdin ja eläkemeno prosentin pysyvän kyseiseen vuoteen mennessä saavutetuilla tasoillaan.

Kuvio 2. Työeläkemenot, -maksut ja -varat prosentteina palkkasummasta vakaan maksun laskelmassa.⁶

⁶ Kuvio perustuu 3,5 prosentin tuottoon, eri tuottotasoilla kuvio olisi kuitenkin lähes samanlainen.

Olettaen sijoitustuotoksi 3,5 prosenttia vuodessa vakaa maksutaso on 28,3 prosenttia suhteessa palkkasummaan. Sijoitustuottojen ollessa 4,0 prosenttia vakaa maksu on 27,4 prosenttia (taulukko 2). Nämä maksutasot ovat verraten lähellä nykyistä 26,6 prosentin maksua. Työeläkkeiden kokonaismaksutason ei siis tarvitse korottaa paljoakaan, vaikka TyEL-maksun taso alittaa selvästi pitkän aikavälin kestävän tason. Julkiset, erityisesti valtio, keräävät huomattavan suurta maksutuloa nykyisten ja tulevien eläkkeiden rahoittamiseksi. Taulukko 2 sisältää myös eläkevarojen määrän suhteessa palkkasummaan laskentajakson lopussa kullakin tuotto-oletuksella. Korkea tuotto on yhteydessä myös suureen varojen määrään, mutta vaihtelu on pieni.

Kuvio 2 havainnollistaa eläkevarojen aikauraa. Varat kasvavat alkuun menojen ollessa pitkän aikavälin keskiarvoaan matalammalla tasolla, mutta menojen noustessa varat suhteessa palkkasummaan supistuvat. Meno prosentin saavuttaessa vakaan tasonsa myös varojen suhde palkkasummaan vakiintuu.

Taulukko 2. Koko työeläkejärjestelmän vakaa eläkemaksun taso ja eläkevarat 2075 eri tuotto-osuuksilla.

Tuotto	3,0 %	3,5 %	4,0 %	4,5 %
Maksuprosentti	29,2 %	28,3 %	27,4 %	26,4 %
Varat / palkkasumma 2075	1,96	2,02	2,09	2,14

Viimeaikojen hyvä työllisyyskehitys ei sinänsä vähennä eläkemaksun korotustarvetta juuri lainkaan. Pysyvätkin työllisyysasteen muutokset vaikuttavat vakaaseen maksutasoon vähän, koska työllisyyden noustessa myös tulevat eläkkeet nousevat. Työeläkkeethän lasketaan prosentteina maksetuista palkoista. Pelkällä työllisyysasteen nousulla on pitkän aikavälin maksutasoa alentava vaikutus vain siltä osin kuin vuotuinen maksutulon lisäys ylittää vuotuisen eläkekarttuman arvon lisäyksen. Työllisyysasteen nousulla saattaa kuitenkin olla positiivisia "sivuvaikutuksia" kuten eläkealkavuuksien ja työttömyyden aleneminen. Näillä tekijöillä saattaa olla työllisyysastetta suurempi vaikutus pitkän aikavälin maksutasoon.

Maksutasoa voitaisiin pitää pitkiä aikoja selvästi taulukossa 2 esitettyä matalampana purkamalla eläkerahastoja. Jos talouden kehitys seuraa laskelman oletuksia, ennemmin tai myöhemmin rahastojen purkamiseen perustuva maksutaso huomattaisiin kuitenkin riittämättömäksi. Tällainen maksupolitiikka ei siis ole sopusoinnussa vakaan maksutason kanssa. Taulukossa esitettyä korkeammatkaan maksutasot eivät ole sopusoinnussa vakaan maksun kanssa. Oletusten mukainen talouskehitys johtaisi tilanteeseen, jossa maksuja olisi pakko alentaa!

Kansaneläke

Edellisiin tarkasteluihin ei sisälly kansaneläkemenoa, joka vuonna 2005 oli 2,8 miljardia euroa eli 4,4 prosenttia palkkasummasta. Kansaneläkelaitoksen ak-

tuaariraportin mukaan kansaneläkemenon bruttokansantuoteosuus likimain puolittuu vuoteen 2040 mennessä, jos kansaneläkkeissä seurataan puhdasta hintaindeksiä (Kansaneläkelaitos 2006). Jos sen sijaan kansaneläkkeet sidotaan puhtaasti ansiotasoindeksiin, niiden bruttokansantuoteosuus pysyisi lähellä nykyistä tasoaan. Koska kansaneläkkeet rahoitetaan jakoperiaatteella vuotuinen meno- ja maksutaso vastaavat toisiaan. Kansaneläkkeiden sisällyttäminen laskelmaan ei siis millään tavalla kasvattaisi nähtävissä olevaa eläkemaksun nousupainetta, pikemminkin päinvastoin.

Sovellettava indeksi on siis avainasemassa kansaneläkemenon tulevassa kehityksessä. Sama pätee etuustasoon. Kansaneläkkeiden täysi hintasidonnaisuus heikentäisi pitkällä aikavälillä pelkkää kansaneläkettä ja pientä työeläkettä saavien suhteellista ansiotasoa huomattavasti. Nimenomaan kansaneläkkeissä indeksin rooli korostuu, koska kansaneläkkeen alkumäärä ei ole työeläkkeen tavoin sidottu vallitsevaan ansiotasoon.

Päätelmiä

Vaikka yksityisalojen työeläkkeiden rahoitus edellyttää selkeitä eläkemaksun korotuksia, koko työeläkejärjestelmän saati kaikkien lakisääteisten eläkkeiden tasolla ei ole suuria maksunkorotuspainetta nähtävissä. Yleisen maksutason nousun sijasta eläkemaksujen painopiste on muuttumassa entistä enemmän julkisalojen verorahoitteisesta maksutulosta yksityisalojen eläkemaksuihin. Jos tavoitteena on vakaa kokonaismak-

sun taso, yllä esitetyt laskelmat puoltavat palkkasummaan suhteutettuna noin prosenttiyksikön korotusta työeläkkeiden maksutasoon. Tätä suuremmat korotukset saattaisivat jälkikäteen tarkasteltuina helpostikin osoittautua ylimoitetuiksi.

Keskimääräinen eläketaso suhteessa palkkatasoon nousee vielä jonkin ajan työeläkelakien voimaantumisen vuoksi, kun matalaa työeläkettä saavien vanhus-ten osuus vähenee. Alkavien työeläkkeiden taso suhteessa palkkoihin ei kuitenkaan enää nouse vaan luultavamminkin lähtee hitaaseen laskuun. Alkavienkin työeläkkeiden ostovoima kasvaa, mutta hivenerä yleistä ansiotason kasvua hitaammin. Keskimääräistä tai edes liki keskimääräistä työeläkettä saavien toimeentulossa ei ole nähtävissä merkittäviä ongelmia. Pientä työeläkettä saavien toimeentulo riippuu oleellisesti kansaneläkkeen kehityksestä. ■

KIRJALLISUUS

Biström, P. & Klaavu, T. & Risku, I. & Sihvonnen, H. (2004), Eläkemenot, -maksut ja rahastot vuoteen 2075, Eläketurvakeskuksen raportteja 2004:36.

Economic Policy Committee and the European Commission (2006), The Impact of Ageing on Public Expenditure: Projections for the EU-25 Member States on Pensions, Healthcare, Long-term care, Education and Unemployment Transfers (2004–50), European Economy, Special Report No. 1/2006.

Kansaneläkelaitos (2006), Kelan hoitama sosiaaliturva 2005–2050, Kansaneläkelaitoksen aktuaarijulkaisuja 7.